

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 4.7.2001
COM(2001) 274 τελικό

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

όσον αφορά το εφαρμοστέο κοινοτικό δίκαιο στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και τις δυνατότητες ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες συμβάσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
I ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	8
II ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	11
1 Τεχνικές προδιαγραφές του αντικειμένου των συμβάσεων και Δυνατότητα καθορισμού απαιτήσεων που σχετίζονται με την περιβαλλοντική επίδοση	11
1.1 Δυνατότητα καθορισμού των βασικών ή πρώτων υλών που θα χρησιμοποιηθούν...	12
1.2 Δυνατότητα να απαιτηθεί η χρησιμοποίηση μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας.....	12
1.3 Δυνατότητα αναφοράς σε οικολογικά σήματα	13
1.4 Η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών προσφορών.....	14
2 Επιλογή των υποψηφίων	16
2.1 Λόγοι αποκλεισμού της συμμετοχής στο διαγωνισμό	16
2.2 Απαιτήσεις σχετικά με την τεχνική ικανότητα των υποψηφίων.....	17
2.2.1 Δυνατότητα απαίτησης ειδικής (περιβαλλοντικής) εμπειρίας.....	18
2.2.2 Δυνατότητα να απαιτηθεί από τους προμηθευτές η θέσπιση συστήματος οικολογικής διαχείρισης	18
3 συναψη της σύμβασης.....	21
3.1 Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά.....	21
3.2 Δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη όλες οι δαπάνες που ανακύπτουν καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος.....	23
3.3 Δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη τα εξωτερικά στοιχεία της παραγωγής.....	23
3.4 Πρόσθετα κριτήρια.....	24
4 εκτέλεση της σύμβασης.....	26
III ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΟΝ ΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	28
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ	31

ΣΥΝΟΨΗ

- Η επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης στην πράξη απαιτεί η οικονομική ανάπτυξη να υποστηρίζει την κοινωνική πρόοδο και να σέβεται το περιβάλλον, η κοινωνική πολιτική να αποτελεί το υπόβαθρο των οικονομικών επιδόσεων και η περιβαλλοντική πολιτική να είναι οικονομικά αποδοτική.
- Όπως δηλώθηκε στην Ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαΐου 2001 με τίτλο «Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο : Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη» η οποία θα παρουσιαστεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Goeteborg τον Ιούνιο του 2001, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν πως να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τις δημόσιες προμήθειες για να ευνοήσουν τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες.
- Στόχος του παρόντος εγγράφου είναι η ανάλυση και η επισήμανση των δυνατοτήτων του υφιστάμενου κοινοτικού νομικού πλαισίου όσον αφορά την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες συμβάσεις.
- Η θέσπιση περαιτέρω δυνατοτήτων που υπερβαίνουν τις παρεχόμενες από το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, απαιτεί την παρέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη.
- Η υφιστάμενη περιβαλλοντική και λοιπή νομοθεσία, είτε πρόκειται για κοινοτική νομοθεσία είτε για εθνική νομοθεσία συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο, δεσμεύει τις αναθέτουσες αρχές και μπορεί να επηρεάσει τις επιλογές τους καθώς και τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που αυτές θέτουν.
- Οι βασικές δυνατότητες "οικολογικής αγοράς" υπάρχουν κατά την έναρξη μιας διαδικασίας δημόσιας προμήθειας και ειδικότερα κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με το αντικείμενο της σύμβασης. Οι αποφάσεις αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις· καλύπτονται από τους κανόνες και τις αρχές της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών και ειδικότερα από τις αρχές της μη διακριτικής μεταχείρισης και της αναλογικότητας.
- Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις παρέχουν διάφορες δυνατότητες ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες προμήθειες, κυρίως κατά τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών, των κριτηρίων επιλογής και των κριτηρίων σύναψης μιας σύμβασης.
- Εξάλλου, οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να επιβάλουν ειδικούς πρόσθετους όρους που να είναι συμβατοί με τους κανόνες της Συνθήκης.
- Οι δημόσιες συμβάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, υπόκεινται στους κανόνες και στις αρχές της Συνθήκης. Στην περίπτωση αυτή, το εθνικό δίκαιο καθορίζει κατά πόσο οι αναθέτουσες αρχές έχουν περαιτέρω δυνατότητες "οικολογικής αγοράς".

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος του παρόντος εγγράφου είναι η ανάλυση και η κατάδειξη των δυνατοτήτων του υφιστάμενου κοινοτικού νομικού πλαισίου όσον αφορά την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες συμβάσεις, παρέχοντας ως εκ τούτου στις αναθέτουσες αρχές τη δυνατότητα να συμβάλουν στην αειφόρο ανάπτυξη.

Η **πολιτική για τις δημόσιες συμβάσεις** αποτελεί ένα μεταξύ των διαφόρων στοιχείων της πολιτικής για την Ενιαία Αγορά, η οποία περιλαμβάνει τους στρατηγικούς στόχους της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των προσώπων και των υπηρεσιών. Η πολιτική για τις δημόσιες συμβάσεις έχει ως στόχο να συμβάλει στην υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς μέσω της δημιουργίας του ανταγωνισμού που είναι αναγκαίος για τη μη διακριτική μεταχείριση κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων καθώς και την ορθολογική κατανομή του δημοσίου χρήματος με την επιλογή της καλύτερης υποβληθείσας προσφοράς. Η εφαρμογή των ανωτέρω αρχών παρέχει τη δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να επιλέγουν την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά, ακολουθώντας ορισμένους κανόνες σχετικά με τον καθορισμό του αντικειμένου της σύμβασης, την επιλογή των υποψηφίων σύμφωνα με αντικειμενικές απαιτήσεις και τη σύναψη της σύμβασης αποκλειστικά και μόνο βάσει της τιμής ή εναλλακτικά βάσει μιας δέσμης αντικειμενικών κριτηρίων.

Η ιστορία των κοινοτικών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις χρονολογείται από το 1971, όταν εκδόθηκε η πρώτη οδηγία για τις συμβάσεις δημοσίων έργων. Έκτοτε, έχουν εκδοθεί οδηγίες τόσο για συμβάσεις δημοσίων προμηθειών και δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών όσο και οδηγίες για τον τομέα των δημοσίων οργανισμών κοινής ωφέλειας.¹ Ο βασικός σχεδιασμός και το σύστημα των οδηγιών, αν και τροποποιήθηκε αρκετές φορές, ποτέ δεν μεταβλήθηκε ριζικά.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν περιλαμβάνουν οποιαδήποτε ρητή αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος ή σε προβληματισμούς ή σε άλλες πτυχές εκτός από τη βασική πολιτική για την εσωτερική αγορά, γεγονός αναμενόμενο αν ληφθεί υπόψη ο χρόνος έκδοσης των εν λόγω οδηγιών.

Μετά την έκδοση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, η δράση στον τομέα του περιβάλλοντος εξελίχθηκε με πρωτοβουλία της Κοινότητας και των κρατών μελών.

¹ Οδηγία 71/305/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων, που αντικαταστάθηκε από την οδηγία 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, η οποία τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου· Οδηγία 77/62/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί συντονισμού των διαδικασιών συνάψεως συμβάσεων κρατικών προμηθειών, που αντικαταστάθηκε από την οδηγία 93/36/ΕΟΚ του Συμβουλίου, η οποία τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου· Οδηγία 92/50/ΕΟΚ του Συμβουλίου για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών, που τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου· Οδηγία 93/38/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1993 περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, που τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/04/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ ενισχύθηκε η αρχή της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών απαιτήσεων σε άλλες πολιτικές ως πρωταρχικού μέσου για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.²

Εξάλλου, η πρόταση της Επιτροπής για το έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο καλύπτει τα έτη 2001 - 2010, οι δημόσιες συμβάσεις επισημαίνονται ως τομέας με σημαντικές δυνατότητες δημιουργίας μιας αγοράς φιλικότερης προς το περιβάλλον, με τη χρησιμοποίηση εκ μέρους των αναθετουσών αρχών της περιβαλλοντικής επίδοσης ως αγοραστικού κριτηρίου.³

Η αειφόρος ανάπτυξη προσφέρει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα θετικό μακρόπνοο όραμα για μια περισσότερο ευημερούσα και δικαιοτέρα κοινωνία μέσα σ' ένα καθαρότερο, ασφαλέστερο και υγιέστερο περιβάλλον – μιας κοινωνίας που θα παρέχει καλύτερη ποιότητα ζωής, για μας, τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας. Για να επιτευχθεί στην πράξη απαιτείται η οικονομική ανάπτυξη να υποστηρίζει την κοινωνική πρόοδο και να σέβεται το περιβάλλον, η κοινωνική πολιτική να αποτελεί το υπόβαθρο τις οικονομικής επίδοσης και η περιβαλλοντική πολιτική να είναι οικονομικά αποδοτική.⁴ Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, τούτο σημαίνει ότι το νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να λαμβάνει υπόψη παράλληλα με τον πρωταρχικό οικονομικό στόχο και τους περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Δεν υφίσταται εγγενής αντίφαση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης ενός αποδεκτού επιπέδου ποιότητας του περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, το θέμα δεν πρέπει να γίνεται αντιληπτό ως αντιπαράθεση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβάλλοντος αλλά το πώς μπορεί να επιτευχθούν συνεργίες μεταξύ τους. Η Επιτροπή αναγνώρισε στην ανακοίνωσή της για την ενιαία αγορά και το περιβάλλον⁵ ότι το διαρκές άνοιγμα των αγορών σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις και τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα αποκάλυψε συνεργίες, αλλά ότι υπάρχουν επίσης αναπόφευκτα εντάσεις μεταξύ της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς και της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής. Ως εκ τούτου, αναφέρεται ότι η Κοινότητα πρέπει να αναζητήσει μια συνεκτική προσέγγιση όσον αφορά την επιδίωξη των στόχων της Συνθήκης σε σχέση τόσο με την Ενιαία Αγορά όσο και με το περιβάλλον, εκπληρώνοντας παράλληλα τις διεθνείς υποχρεώσεις της.

Επίσης σε παγκόσμιο επίπεδο η περιβαλλοντική δράση εξελίχθηκε σημαντικά. Παράδειγμα της εξέλιξης αυτής αποτελεί η έκδοση του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Με την υπογραφή του Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τις κλιματικές μεταβολές που συνήφθη στο Τόκιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε τη δέσμευση για μείωση των αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου εντός του χρονικού πλαισίου 2008-2012.

² Στο άρθρο 6 της ενοποιημένης έκδοσης της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ορίζεται ότι "οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη".

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για το έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας: 'Περιβάλλον 2010: Το μέλλον μας, η επιλογή μας' - που εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 24.01.2001 - COM(2001) 31 τελικό

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο : Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη». Πρόταση της Επιτροπής ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Goeteborg; COM(2001)264 τελικό, όπως υιοθετήθηκε στις 15.05.2001

⁵ Εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 08.06.1999· COM(1999) 263 τελικό, σ. 4.

Με την αύξηση των επιστημονικών πληροφοριών και της ευαισθητοποίησης του κοινού τόσο για τα αίτια όσο και για τις επιπτώσεις της ρύπανσης του περιβάλλοντος παρατηρείται, επί αρκετές δεκαετίες, ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον όσον αφορά τη συμβολή στην πρόληψη της ρύπανσης του περιβάλλοντος καθώς και στην αειφόρο ανάπτυξη. Όλο και μεγαλύτερος αριθμός καταναλωτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο σε ιδιωτικό όσο και σε δημόσιο επίπεδο, προτιμά την αγορά συμβατών με το περιβάλλον προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι αναθέτουσες αρχές καθώς και άλλοι φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μια σημαντική ομάδα καταναλωτών. Με τις αγορές τους, οι οποίες αντιστοιχούν σε περισσότερα από 1.000 δισ. ECU ή 14% περίπου του ΑΕγχΠ της Ένωσης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην αειφόρο ανάπτυξη. Στα πλαίσια της εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους όσον αφορά την υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης διάφορα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει πρωτοβουλίες για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο οι οποίες θα είναι φιλικότερες προς το περιβάλλον.

Αν και η Επιτροπή υπέδειξε ήδη μερικές από τις βασικές δυνατότητες στην ανακοίνωση του Μαρτίου 1998⁶, εντούτοις οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ότι συχνά δεν είναι σαφές σε πιο βαθμό οι περιβαλλοντικοί παράγοντες είναι συμβατοί με την υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

Η Επιτροπή ανέλαβε τη δέσμευση να εξηγήσει λεπτομερέστερα τις δυνατότητες που παρέχει η υπάρχουσα νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων.

Εκτός από την παρούσα ερμηνευτική ανακοίνωση, οι υπηρεσίες της Επιτροπής σκοπεύουν να εκδώσουν έναν οδηγό για συμβατές με το περιβάλλον δημόσιες συμβάσεις με παραδείγματα κατάλληλων από περιβαλλοντικής απόψεως προσκλήσεων υποβολής προσφορών οι οποίες συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο.⁷

Ας μην ξεχνούμε, όπως μνημονεύεται ρητά στην ανακοίνωση της 11ης Μαρτίου 1998, ότι η Επιτροπή δεν δύναται, σε ένα ερμηνευτικό έγγραφο όπως το παρόν, να προτείνει λύσεις οι οποίες υπερβαίνουν το υπάρχον καθεστώς για τις δημόσιες συμβάσεις. Εξάλλου, η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

Αν θεωρηθεί ότι το ισχύον καθεστώς για τις δημόσιες συμβάσεις δεν παρέχει επαρκείς δυνατότητες ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο περιβαλλοντικός παράγοντας, τότε είναι αναγκαία η τροποποίηση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις. Ας σημειωθεί ότι στις προτάσεις για την τροποποίηση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, που εκδόθηκαν από την Επιτροπή στις 10.05.2000, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται ρητώς μεταξύ των κριτηρίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επιλογή της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς.⁸

⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής “Δημόσιες συμβάσεις στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες”, που εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 11 Μαρτίου 1998· COM(1998) 143 τελικό.

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων, που εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 07.02.2001 – COM(2001) 68 τελικό.

⁸ Άρθρο 53 της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων - (COM (2000) 275 τελικό της 10.05.2000 και άρθρο 54 της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας και των μεταφορών- (COM (2000) 276 τελικό της 10.05.2000.

Ως εκ τούτου, στόχος του παρόντος εγγράφου είναι η εξέταση και η διασάφηση των δυνατοτήτων τις οποίες παρέχει το υφιστάμενο καθεστώς για τις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου η προστασία του περιβάλλοντος να λαμβάνεται υπόψη κατά το δυνατόν περισσότερο στα πλαίσια των δημοσίων συμβάσεων. Στο έγγραφο ακολουθούνται οι διάφορες φάσεις της διαδικασίας σύναψης μιας σύμβασης και εξετάζεται σε κάθε στάδιο με ποιό τρόπο μπορούν να ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικοί παράγοντες

I ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η πρώτη ευκαιρία για να ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στα πλαίσια μιας δημόσιας σύμβασης είναι το στάδιο μόλις πριν από την εφαρμογή των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις: η επιλογή του αντικειμένου της σύμβασης ή, με άλλα λόγια, η απάντηση στο ερώτημα “τι επιθυμώ, ως αναθέτουσα αρχή, να κατασκευάσω ή να αγοράσω”; Στο στάδιο αυτό οι αναθέτουσες αρχές έχουν "ευρεία" δυνατότητα να λάβουν υπόψη τους περιβαλλοντικούς παράγοντες και να επιλέξουν ένα συμβατό προς το περιβάλλον προϊόν ή υπηρεσία. Η αποτελεσματική υλοποίηση των ανωτέρω εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ευαισθητοποίηση και τη γνώση της αναθέτουσας αρχής.

Πρέπει να τονισθεί ότι η υπάρχουσα περιβαλλοντική ή λοιπή νομοθεσία, είτε πρόκειται για κοινοτική νομοθεσία είτε για εθνική νομοθεσία που συνάδει με το κοινοτικό δίκαιο, μπορεί να περιορίσει την εν λόγω ελευθερία επιλογής, να επηρεάσει την υπόψη επιλογή⁹.

Οι δυνατότητες συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων διαφέρουν ανάλογα με τα διάφορα είδη συμβάσεων.

Οι **συμβάσεις έργου** περιλαμβάνουν τόσο το τελικό προϊόν, το έργο όσο και το σχεδιασμό και την εκτέλεση των έργων. Η προσφορότερη δυνατότητα συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων από τις αναθέτουσες αρχές βρίσκεται στο στάδιο του σχεδιασμού και της σύλληψης του έργου. Οι αναθέτουσες αρχές θα μπορούσαν να παράσχουν σαφείς οδηγίες στους αρχιτέκτονες ή/και στους μηχανικούς για το σχεδιασμό, παραδείγματος χάριν, ενός διοικητικού κτηρίου με χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη μόνωση και τη χρήση ειδικών κατασκευαστικών υλικών όσο και την εγκατάσταση ηλιακών στοιχείων για την παραγωγή θερμότητας. Θα μπορούσαν επίσης να απαιτήσουν το κτίριο να σχεδιασθεί με τρόπο ώστε να απαιτείται περιορισμένη μόνο χρήση των ανεκυστήρων ενώ ο προσανατολισμός των γραφείων και των επίπλων θα περιορίζει τη χρήση τεχνητού φωτισμού.¹⁰

Οι αναθέτουσες αρχές είναι αρμόδιες τόσο για την επιλογή του ίδιου του έργου ή σχεδίου όσο και για την εν γένει εκτέλεση των έργων καθώς και για οτιδήποτε συμβαίνει στο εργοτάξιο και γύρω από αυτό. Ως εκ τούτου, οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να καθορίζουν τις απαιτήσεις όσον αφορά την εκτέλεση των έργων, γεγονός που παρέχει πολλές δυνατότητες συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων, όπως π.χ. απαιτήσεις σχετικά με τη χρήση ενέργειας ή ύδατος ή διαχείριση αποβλήτων στο εργοτάξιο και στον περιβάλλοντα χώρο. Θα μπορούσε να αναφερθεί ως παράδειγμα η κατασκευή γεφυρών πάνω από ποταμούς σε βιοτόπους και σε περιοχές στις οποίες η παλίρροια της θάλασσας δεν πρέπει να διαταραχθεί από το συγκεκριμένο τρόπο διεξαγωγής του έργου¹¹.

Για μια ειδική κατηγορία συμβάσεων έργου, η Κοινότητα επιβάλλει την υποχρέωση διενέργειας μιας αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων πριν να ληφθεί η απόφαση

⁹ Όπως, παραδείγματος χάριν, η υποχρέωση, για ορισμένες κατηγορίες έργων, διενέργειας μιας αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Βλ. υποσημείωση 11.

¹⁰ Διάφορες εθνικές διοικήσεις έχουν ήδη εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για τις αναθέτουσες αρχές τους σχετικά με τις "κατασκευές αειφόρου χαρακτήρα".

¹¹ Π.χ. η γεφυροποιία στο Oresund ή η γέφυρα Vasco de Gama στη Λισσαβόνα.

κατασκευής του έργου.¹² Η εν λόγω υποχρέωση, η οποία απορρέει από την περιβαλλοντική νομοθεσία και όχι από τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, επηρεάζει την επιλογή της αναθέτουσας αρχής. Η υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με την παροχή ή μη άδειας ή συγκατάθεσης για την εκπόνηση του έργου, οδηγεί σε περισσότερο συμβατές με το περιβάλλον απαιτήσεις όσον αφορά την εκτέλεση των έργων.

Όσον αφορά τις **συμβάσεις υπηρεσιών**, η φύση των συμβάσεων αυτών καθιστά επίσης δυνατό τον καθορισμό του τρόπου παροχής της υπηρεσίας. Οι αναθέτουσες αρχές δύνανται, παραδείγματος χάριν, να καθορίσουν μια συγκεκριμένη μέθοδο καθαρισμού των κτηρίων με τη χρήση προϊόντων που έχουν τις ελάχιστες δυνατές βλαβερές συνέπειες για το περιβάλλον. Μπορούν επίσης να ορίσουν ότι, π.χ., οι δημόσιες υπηρεσίες μεταφορών θα πραγματοποιούνται με ηλεκτροκίνητα λεωφορεία. Οι αναθέτουσες αρχές δύνανται επίσης να καθορίσουν τη μέθοδο για τη συλλογή οικιακών απορριμμάτων.

Οι **συμβάσεις προμηθειών** αφορούν εν γένει την αγορά τελικών ή έτοιμων προϊόντων. Ως εκ τούτου, εκτός από τη βασική και ουσιαστική επιλογή του αντικείμενου της σύμβασης (“τι να αγοράσω;”), οι δυνατότητες συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων στα πλαίσια της εν λόγω ιδιαίτερα σημαντικής επιλογής δεν είναι τόσο ευρείες όσο στις συμβάσεις έργων και υπηρεσιών. Εντούτοις, η ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος επηρεάζει την ανωτέρω επιλογή.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν καθορίζουν τι πρέπει να αγοράζουν οι αναθέτουσες αρχές και συνεπώς είναι ουδέτερες όσον αφορά το αντικείμενο μιας σύμβασης.

Εφόσον υπάρχουν διάφορες δυνατότητες πλήρωσης των αναγκών τους, οι αναθέτουσες αρχές είναι ελεύθερες να επιλέξουν το αντικείμενο της σύμβασης που θεωρούν ως το πλέον κατάλληλο από περιβαλλοντικής απόψεως.¹³ ακόμη και με την χρήση εναλλακτικών προσφορών (βλ. παράγραφο II.1.4).

Εντούτοις, η ελευθερία επιλογής δεν είναι απεριόριστη. Η αναθέτουσα αρχή, ως διοικητική αρχή, πρέπει να ακολουθεί τους γενικούς κανόνες και αρχές του κοινοτικού δικαίου και ειδικότερα τις αρχές που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών, όπως καθορίζονται στα άρθρα 28 έως 30 (πρώην 30 έως 36), και 43 έως 55 (πρώην 52 έως 66) της συνθήκης ΕΚ.¹⁴

Ως εκ τούτου, το αντικείμενο μιας δημόσιας σύμβασης δεν μπορεί να είναι τέτοιο που να αποσκοπεί ή να έχει ως αποτέλεσμα η πρόσβαση στη σύμβαση να αφορά μόνο εγχώριες επιχειρήσεις εις βάρος προσφερόντων από άλλα κράτη μέλη.

¹² Έργα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 175 της 05.07.1985, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/11/ΕΟΚ (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 073 της 14.03.1997, σ. 05).

¹³ Οι αναθέτουσες αρχές έχουν τη δυνατότητα είτε να ορίσουν την επιλεγείσα λύση, είτε να αποφύγουν να ορίσουν απαιτήσεις που θα οδηγούσαν τους προσφέροντες στην προσφορά προϊόντων των οποίων οι διαδικασίες παραγωγής θα έβλαπταν ακόμη περισσότερο το περιβάλλον. Θα μπορούσαν, π.χ., να απαιτήσουν τη χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού μη λευκασμένου.

¹⁴ COM(1999) 263 τελικό της 08.06.1999, σ. 8 και 9.

Οι αναθέτουσες αρχές είναι ελεύθερες να επιλέγουν το αντικείμενο της σύμβασης, ή εναλλακτικούς ορισμούς του αντικειμένου μέσω της χρήσης εναλλακτικών προσφορών, που θεωρούν ως τους πλέον κατάλληλους από περιβαλλοντικής απόψεως, εφόσον η επιλογή αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της πρόσβασης στην υπόψη σύμβαση εις βάρος των προσφερόντων από άλλα κράτη μέλη.

Το κατά πόσο ένα μέτρο συνάδει με το κοινοτικό δίκαιο κρίνεται κατά περίπτωση. Όπως εξαγγέλθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εσωτερική αγορά και το περιβάλλον, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει έναν οδηγό για την εφαρμογή των άρθρων 28 – 30 της Συνθήκης.

Οι κανόνες που εκτίθενται ανωτέρω εφαρμόζονται σε όλες τις δημόσιες συμβάσεις, ανεξάρτητα από το αν αυτές εμπίπτουν ή όχι στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις.¹⁵

Αφού πραγματοποιήσουν την αρχική επιλογή του αντικειμένου της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται βάσει των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις να καθορίσουν τα χαρακτηριστικά του αντικειμένου έτσι ώστε να εκπληρώνεται ο προβλεπόμενος από την αναθέτουσα αρχή σκοπός. Ως εκ τούτου, οι οδηγίες περιλαμβάνουν διάφορες διατάξεις σχετικά με κοινούς κανόνες στον τεχνικό τομέα, οι οποίοι καθορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων.

¹⁵ Εξαιρουμένων των αναθετουσών αρχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τις συμβάσεις των οργανισμών κοινής ωφέλειας (οδηγία 93/38/ΕΟΚ), αλλά οι οποίες είναι εντούτοις ιδιωτικοί οργανισμοί.

II ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΕΛΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΛΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

1. Τεχνικές προδιαγραφές του αντικειμένου των συμβάσεων και Δυνατότητα καθορισμού απαιτήσεων που σχετίζονται με την περιβαλλοντική επίδοση

Καταρχάς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η περιβαλλοντική και η λοιπή νομοθεσία, είτε πρόκειται για κοινοτική νομοθεσία είτε για εθνική νομοθεσία που συνάδει με το κοινοτικό δίκαιο, είναι βεβαίως δεσμευτική για τις αναθέτουσες αρχές. Όλες οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνουν τον κανόνα ότι οι αναθέτουσες αρχές καθορίζουν τις τεχνικές προδιαγραφές *“με την επιφύλαξη των εθνικών τεχνικών κανόνων αναγκαστικού δικαίου,”*¹⁶ Τούτο σημαίνει ότι, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω νομοθεσία συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο, η εθνική νομοθεσία μπορεί, παραδείγματος χάριν, να απαγορεύει τη χρήση συγκεκριμένων ουσιών τις οποίες οι εθνικές αρχές θεωρούν επιβλαβείς για το περιβάλλον, ή μπορεί να επιβάλει την τήρηση ενός ορισμένου ελάχιστου επιπέδου περιβαλλοντικής επίδοσης. Οι αναθέτουσες αρχές είναι βεβαίως υποχρεωμένες να τηρούν την υπόψη νομοθεσία.

Προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις υποχρεώνουν τις αναθέτουσες αρχές να συμπεριλαμβάνουν τις τεχνικές προδιαγραφές στα γενικού περιεχομένου έγγραφα ή στη συγγραφή υποχρεώσεων. Στόχος των κανόνων αυτών είναι το άνοιγμα των δημόσιων αγορών, η δημιουργία πραγματικού ανταγωνισμού και η πρόληψη του περιορισμού των αγορών σε εθνικές ή συγκεκριμένες επιχειρήσεις (π.χ. αποφυγή της διακριτικής μεταχείρισης). Οι τεχνικές προδιαγραφές περιλαμβάνουν όλα τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται από την αναθέτουσα αρχή προκειμένου να διασφαλισθεί ότι το προϊόν ή η προμήθεια εκπληρώνει τον προβλεπόμενο σκοπό. Οι εν λόγω τεχνικές προδιαγραφές παρέχουν αντικειμενικές και μετρήσιμες λεπτομέρειες σχετικά με το αντικείμενο της σύμβασης και, ως εκ τούτου, συνδέονται άμεσα με αυτό.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνουν ένα αναλυτικό σύστημα υποχρεωτικών αναφορών σε πρότυπα και συγκρίσιμα μέσα, σαφώς ιεραρχημένων: το προβάδισμα δίνεται στα ευρωπαϊκά μέσα, ενώ, ελλείψει αυτών, η μνεία μπορεί να αφορά διεθνή ή εθνικά πρότυπα ή συγκρίσιμα μέσα.¹⁷

Εκτός από την ανωτέρω υποχρέωση, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν επιτρέπουν τη μνεία προϊόντων συγκεκριμένου κατασκευαστικού τύπου ή προέλευσης ή προκύπτοντα από ειδική μέθοδο, ώστε να μην ευνοούνται ή αποκλείονται ορισμένες επιχειρήσεις. Η μνεία εμπορικών σημάτων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή τύπων ή συγκεκριμένης προέλευσης ή παραγωγής επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες το αντικείμενο της σύμβασης δεν μπορεί να περιγραφεί διαφορετικά κατά τρόπο ακριβή και αντιληπτό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η αναφορά αυτή πρέπει πάντα να συνοδεύεται από τη μνεία *“ή ισοδύναμο”* στις περιπτώσεις στις οποίες οι οδηγίες προβλέπουν παρόμοιες εξαιρέσεις.

¹⁶ Πρόκειται για τεχνικές προδιαγραφές, η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική βάσει νόμου ή κανονισμού για την εμπορία ενός προϊόντος ή τη χρήση του.

¹⁷ Βλ. τα παραρτήματα της παρούσας ανακοίνωσης.

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλίνουν από τους ανωτέρω κανόνες και να αποφύγουν την αναφορά σε πρότυπα ή συγκρίσιμα μέσα. Τούτο συμβαίνει κυρίως όταν ο χαρακτήρας της σύμβασης είναι αμιγώς καινοτόμος και, ως εκ τούτου, η χρήση παρόμοιων μέσων δεν ενδείκνυται.

Πρέπει να τονισθεί ότι η υποχρέωση αναφοράς σε (ευρωπαϊκά) πρότυπα δεν σημαίνει ότι μια αναθέτουσα αρχή δεσμεύεται για την αγορά μόνο προϊόντων ή υπηρεσιών που είναι σύμφωνα με τα ανωτέρω. Η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται μόνο να χρησιμοποιεί τα υπόψη μέσα ως σημείο αναφοράς, παρέχοντας στους προμηθευτές τη δυνατότητα να προτείνουν ισοδύναμες λύσεις.

Προς το παρόν, ελάχιστα είναι τα ευρωπαϊκά και εθνικά πρότυπα που αφορούν την περιβαλλοντική επίδοση προϊόντων και υπηρεσιών.¹⁸ Τούτο σημαίνει ότι έως την ενσωμάτωση χαρακτηριστικών περιβαλλοντικών επιδόσεων στα πρότυπα, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, για μια συγκεκριμένη αγορά, να καθορίζουν οι ίδιες το απαιτούμενο επίπεδο επίδοσης, υπό τον όρο της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Οι αναθέτουσες αρχές είναι ελεύθερες να ορίζουν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ότι απαιτείται υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας από το προβλεπόμενο στη νομοθεσία ή στα πρότυπα, υπό την προϋπόθεση ότι το απαιτούμενο επίπεδο δεν περιορίζει την πρόσβαση στη σύμβαση και δεν οδηγεί σε διακριτική μεταχείριση εις βάρος ενδεχόμενων προσφερόντων.

1.1. Δυνατότητα καθορισμού των βασικών ή πρώτων υλών που θα χρησιμοποιηθούν

Η έννοια της “τεχνικής προδιαγραφής” περιλαμβάνει τη δυνατότητα καθορισμού των βασικών ή πρώτων υλών που θα χρησιμοποιηθούν, αν τούτο συμβάλλει στα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της υπηρεσίας έτσι ώστε να εκπληρώνεται ο προβλεπόμενος από την αναθέτουσα αρχή σκοπός. Εφόσον οι εν λόγω προδιαγραφές συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο και, ειδικότερα, με την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ορίζουν για μια ορισμένη σύμβαση τη χρησιμοποίηση συγκεκριμένων υλικών, όπως π.χ. ότι, όσον αφορά μια ορισμένη σύμβαση, τα πλαίσια των παραθύρων ενός διοικητικού κτιρίου θα είναι ξύλινα ή ότι θα χρησιμοποιηθεί ανακυκλωμένο γυαλί ή άλλο ανακυκλωμένο υλικό.

1.2. Δυνατότητα να απαιτηθεί η χρησιμοποίηση μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας

Ο ορισμός των τεχνικών προδιαγραφών στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν μνημονεύει ρητά τις παραγωγικές διαδικασίες¹⁹. Ωστόσο, εφόσον τούτο δεν έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της αγοράς σε ορισμένες επιχειρήσεις,²⁰ οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν τη χρησιμοποίηση συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας, αν αυτό βοηθά στον καθορισμό των χαρακτηριστικών επίδοσης (εμφανών ή μη) του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Η παραγωγική διαδικασία καλύπτει όλες τις απαιτήσεις και πτυχές που αφορούν την κατασκευή του προϊόντος και συμβάλλουν στην κατηγοριοποίησή του, ανεξάρτητα από τη μορφή του τελικού προϊόντος.

¹⁸ Η Επιτροπή υποστηρίζει τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης όσον αφορά την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραγόντων στη διαδικασία τυποποίησης.

¹⁹ Ας σημειωθεί ότι στη Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις η παραγωγική διαδικασία περιλαμβάνεται ρητά στον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών.

²⁰ Βλ. παραδείγματος χάριν άρθρο 8, παράγραφος 6, της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ.

Τούτο σημαίνει ότι το προϊόν διαφέρει από ταυτόσημα προϊόντα όσον αφορά την κατασκευή ή την εμφάνισή του (είτε οι διαφορές είναι εμφανείς είτε όχι) λόγω του ότι χρησιμοποιήθηκε μια φιλική προς το περιβάλλον παραγωγική διαδικασία, π.χ. βιολογικώς παραγόμενα είδη διατροφής²¹, ή "οικολογική" ηλεκτρική ενέργεια. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να μεριμνούν ώστε ο καθορισμός μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας να μην συνεπάγεται διακριτική μεταχείριση.²²

Αντίθετα, οι απαιτήσεις που δεν αφορούν την παραγωγή αυτή καθαυτή, όπως ο τρόπος διαχείρισης της επιχείρησης, δεν αποτελούν τεχνικές προδιαγραφές και ως εκ τούτου δεν μπορούν να καταστούν υποχρεωτικές.²³

1.3. Δυνατότητα αναφοράς σε οικολογικά σήματα

Τα οικολογικά σήματα πιστοποιούν προϊόντα τα οποία θεωρούνται φιλικότερα προς το περιβάλλον σε σχέση με παρόμοια προϊόντα της ίδιας ομάδας προϊόντων. Τα σήματα απονέμονται επί εκουσίας βάσης σε προϊόντα τα οποία πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια και αποσκοπούν στην ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα οικολογικά προϊόντα.

Υπάρχουν διάφορα είδη οικολογικών σημάτων: το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα²⁴, διάφορα εθνικά οικολογικά σήματα καθώς και πολυεθνικά οικολογικά σήματα. Υπάρχουν επίσης ιδιωτικά οικολογικά σήματα²⁵.

Όσον αφορά τα διάφορα είδη προϊόντων, τα εφαρμοζόμενα κριτήρια καθορίζονται στα σχετικά μέσα.²⁶

²¹ Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, π.χ., για τον καθορισμό των βιολογικώς παραγόμενων ειδών διατροφής, να χρησιμοποιούν τις τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στον κανονισμό αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 198 της 22/07/1991 σ. 1 – 15.

²² Δεν μπορούν να ορίζουν ότι η φιλική προς το περιβάλλον ηλεκτρική ενέργεια παράγεται μόνο από αιολική ενέργεια· πράγματι, η υδάτινη ή η ηλιακή ενέργεια μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή οικολογικής ηλεκτρικής ενέργειας. Ως εκ τούτου, η τεχνική προδιαγραφή πρέπει να ορίζει ότι η φιλική προς το περιβάλλον ηλεκτρική ενέργεια παράγεται μέσω της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

²³ Π.χ. η χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού στα γραφεία, η εφαρμογή ειδικών μεθόδων διάθεσης των αποβλήτων στο χώρο του αντισυμβαλλομένου, η πρόσληψη συγκεκριμένων ομάδων εργαζομένων (εθνικές μειονότητες, μειονεκτούντα άτομα, γυναίκες).

²⁴ Το ευρωπαϊκό σύστημα οικολογικού σήματος θεσπίστηκε για πρώτη φορά με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 880/92 του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου 1992 σχετικά με κοινοτικό σύστημα απονομής οικολογικού σήματος. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 099 της 11.04.1992, σ.1-7. Ο ανωτέρω κανονισμός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό αριθ. 1980/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2000 περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 237 της 21.09.2000, σ.1.

Ο δικτυακός τόπος: <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/prodgr.htm> περιλαμβάνει κατάλογο με όλες τις ομάδες προϊόντων για τις οποίες υπάρχει ή είναι υπό σχεδιασμό ή αναθεώρηση ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα.

²⁵ Μια σημαντική ομάδα ιδιωτικών οικολογικών σημάτων είναι τα σήματα που προσδιορίζουν την ξυλεία ως προϊόν αειφόρου δασοκομίας.

²⁶ Έτσι, παραδείγματος χάριν, τα κριτήρια για το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα για τους προσωπικούς υπολογιστές περιλαμβάνονται στην απόφαση της Επιτροπής της 26ης Φεβρουαρίου 1999 για τον καθορισμό οικολογικών κριτηρίων για την απονομή κοινοτικού οικολογικού σήματος σε προσωπικούς υπολογιστές. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 70 της 17. 3. 1999·σ.46.

Τα κριτήρια αυτά βασίζονται στον κύκλο ζωής του προϊόντος και αφορούν διάφορες πτυχές, όπως η επίδοση των προϊόντων, τα υλικά που περιέχονται σε αυτά, οι παραγωγικές διαδικασίες, η ανάκτηση και η ανακύκλωση, οι οδηγίες χρήσης και η ενημέρωση του καταναλωτή. Τα ανωτέρω αποτελούν τεχνικές προδιαγραφές σύμφωνα με τα οριζόμενα στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις.

Οι αποφάσεις για το ευρωπαϊκό, το πολυεθνικό και το εθνικό οικολογικό σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στα σχετικά μέσα²⁷. Τα εν λόγω συστήματα εγγυώνται διαφάνεια και είναι ανοικτά σε όλους τους παραγωγούς / προμηθευτές..

Τα ιδιωτικά οικολογικά σήματα χορηγούνται από ιδιώτες ή από ιδιωτικούς οργανισμούς. Για τη χρησιμοποίηση ενός ιδιωτικού οικολογικού σήματος απαιτείται η παροχή άδειας από τον κάτοχο του σήματος. Δεν υφίστανται κοινά χαρακτηριστικά ή κοινό σύστημα που να έχουν συμφωνηθεί ή εναρμονισθεί σε εθνικό, πολυεθνικό ή κοινοτικό επίπεδο. Τα ιδιωτικά οικολογικά σήματα δεν παρέχουν τις ίδιες εγγυήσεις ως προς τη διαφάνειά τους και την ισότιμη πρόσβαση, όπως οι αποφάσεις για το ευρωπαϊκό και τα εθνικά οικολογικά σήματα.

Αν δεν υπάρχουν άλλες υποχρεωτικές αναφορές,²⁸ ή όταν απαιτείται υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας από το οριζόμενο στα πρότυπα ή στη νομοθεσία, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να καθορίσουν τις τεχνικές προδιαγραφές που αφορούν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις βασιζόμενες στα κριτήρια του οικολογικού σήματος, ενώ μπορούν να ορίσουν ότι τα προϊόντα με πιστοποιητικό οικολογικού σήματος θεωρούνται συμβατά προς τις τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στη συγγραφή υποχρεώσεων.

Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να φροντίζουν να μην περιορίζουν τα αποδεικτικά μέσα μόνο στα πιστοποιητικά οικολογικού σήματος²⁹ και να δέχονται επίσης άλλα αποδεικτικά μέσα όπως εκθέσεις δοκιμών. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία όταν πρόκειται για εθνικά ή ιδιωτικά οικολογικά σήματα, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η προδιαγραφή δεν θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της σύμβασης σε εθνικές / τοπικές επιχειρήσεις. [βλ. επίσης άρθρο 8 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ.]

1.4. Η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών προσφορών

Προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία είναι λιγότερο βλαβερά για το περιβάλλον μπορεί να είναι ακριβότερα από άλλα προϊόντα και υπηρεσίες. Όταν καθορίζουν το αντικείμενο μιας σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να εξισορροπήσουν τις οικονομικές τους απαιτήσεις, από την μια πλευρά, με τους στόχους τους για τον περιβαλλοντικό

²⁷ Οι αποφάσεις για το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στον κανονισμό αριθ. 1980/2000 (ΕΟΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ενώ οι αποφάσεις για το (πολυ)εθνικό οικολογικό σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στους εθνικούς κανόνες. Στο άρθρο 10 του κανονισμού για το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα ορίζεται ότι “για να ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση προϊόντων που φέρουν οικολογικό σήμα, η Επιτροπή και άλλα κοινοτικά θεσμικά όργανα, καθώς και άλλες δημόσιες αρχές σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει, με την επιφύλαξη του κοινοτικού δικαίου, να δίδουν το παράδειγμα κατά τον καθορισμό των απαιτήσεών τους για τα προϊόντα.”

²⁸ Όπως π.χ. ένα ευρωπαϊκό πρότυπο που θα καλύπτει επίσης τις περιβαλλοντικές πτυχές ενός προϊόντος - βλ. ανωτέρω παράγραφο II.1.

²⁹ Τα προϊόντα με οικολογικό σήμα αποτελούν συχνά ένα περιορισμένο τμήμα ορισμένων αγορών προϊόντων: τα ευρωπαϊκά προϊόντα με οικολογικό σήμα αντιπροσωπεύουν συνήθως ποσοστό μικρότερο από 20 % και σε μερικές περιπτώσεις μικρότερο και από 5 % των αγορών προϊόντων.

προσανατολισμό των αγορών τους, από την άλλη. Η χρήση εναλλακτικών προσφορών³⁰ επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να εξετάσουν ποια επιλογή ικανοποιεί και τις δύο αυτές απαιτήσεις.

Κατά την χρήση αυτής της δυνατότητας, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει κατ'αρχήν να καθορίσουν το αντικείμενο της σύμβασης με τρόπο ώστε να τίθενται ελάχιστες απαιτήσεις. Επί πλέον, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να προσδιορίσουν μια ή περισσότερες εναλλακτικές λύσεις, θέτοντας εναλλακτικούς ορισμούς του αντικειμένου της σύμβασης, όπως, παραδείγματος χάριν, καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση ή χρήση συγκεκριμένης μεθόδου παραγωγής η οποία δεν αποτελούσε και απαίτηση του βασικού καθορισμού.

³⁰

Όλες οι οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων προβλέπουν ότι όταν η ανάθεση του έργου γίνεται με βάση το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους εναλλακτικές προσφορές που υποβάλλουν οι προσφέροντες εφόσον οι προσφορές αυτές ανταποκρίνονται στις ελάχιστες απαιτήσεις που έχουν καθορίσει οι εν λόγω αναθέτουσες αρχές. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν στη συγγραφή υποχρεώσεων τις ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι εναλλακτικές προσφορές, καθώς και τον τρόπο υποβολής τους. Εάν δε επιτρέπεται η υποβολή εναλλακτικών προσφορών, αυτό πρέπει να αναφέρεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού. Άρθρο 24 της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ; άρθρο 16 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ; άρθρο 19 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και άρθρο 34 (3) της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ.

2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθενται οι κανόνες των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις που αφορούν την επιλογή των υποψηφίων τους οποίους η αναθέτουσα αρχή θεωρεί ικανούς να εκτελέσουν τη σύμβασή της.

Οι κανόνες που περιλαμβάνονται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις είναι τριών ειδών.

Η πρώτη δέσμη κανόνων αφορά τους λόγους που δικαιολογούν τον αποκλεισμό της συμμετοχής ενός υποψηφίου σε ένα δημόσιο διαγωνισμό. Οι λόγοι αυτοί είναι, π.χ. η χρεοκοπία, η καταδίκη για αδίκημα, το σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, η μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή φόρων.

Η δεύτερη δέσμη κανόνων αφορά τη χρηματοπιστωτική και οικονομική ικανότητα του υποψηφίου. Οι κανόνες αυτοί δεν παρέχουν τη δυνατότητα συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων.

Η τρίτη δέσμη κανόνων αφορά την τεχνική ικανότητα του υποψηφίου. Οι κανόνες αυτοί επιτρέπουν, ως κάποιιο βαθμό, το συνυπολογισμό των περιβαλλοντικών παραγόντων με τον καθορισμό π.χ. ενός ελάχιστου επιπέδου εξοπλισμού ή εγκαταστάσεων ή τη διασφάλιση της ορθής εκτέλεσης της σύμβασης. Στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ορίζεται³¹ ότι οι πληροφορίες που απαιτούνται ως απόδειξη της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής καθώς και της τεχνικής ικανότητας του προμηθευτή δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αντικείμενο της σύμβασης. Οι δυνατότητες που περιλαμβάνονται στους εν λόγω κανόνες παρατίθενται κατωτέρω.

Στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των επικοινωνιών, οι αναθέτοντες φορείς διαθέτουν ευρύτερη διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την αξιολόγηση της ικανότητας των υποψηφίων ή των προσφερόντων, δεδομένου ότι η οδηγία 93/38/ΕΟΚ απαιτεί απλώς οι εφαρμοζόμενοι αντικειμενικοί κανόνες και κριτήρια να είναι καθορισμένοι εκ των προτέρων και να τίθενται στη διάθεση των ενδιαφερόμενων υποψηφίων ή προσφερόντων.

2.1. Λόγοι αποκλεισμού της συμμετοχής στο διαγωνισμό

Σε όλες τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις καθορίζονται λόγοι που δικαιολογούν τον αποκλεισμό της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε ένα δημόσιο διαγωνισμό. Οι σχετικοί με την παρούσα ανακοίνωση λόγοι είναι οι εξής:

Κάθε προμηθευτής/εργολήπτης/παροχέας υπηρεσιών μπορεί να αποκλεισθεί από τη συμμετοχή στο διαγωνισμό όταν:

(γ) έχει καταδικασθεί για αδίκημα που αφορά την επαγγελματική του διαγωγή βάσει αποφάσεως η οποία έχει ισχύ δεδικασμένου

(δ) έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα που αποδεδειγμένως διαπιστώθηκε με οποιοδήποτε μέσο μπορούν να διαθέσουν οι αναθέτουσες αρχές.

³¹ Βλ. παραδείγματος χάριν άρθρο 23, παράγραφος 3 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ.

Εφόσον η νομοθεσία χαρακτηρίζει τη μη συμμόρφωση προς την περιβαλλοντική νομοθεσία ως αδίκημα που αφορά την επαγγελματική συμπεριφορά,³² οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να αποκλείει τη συμμετοχή ενός υποψηφίου βάσει του λόγου που μνημονεύεται υπό (γ) αν η εν λόγω επιχείρηση έχει καταδικασθεί για τη διάπραξη του υπόψη παραπτώματος και η απόφαση έχει ισχύ δεδικασμένου.

Εξάλλου, η Επιτροπή πρότεινε μια κοινοτική οδηγία για τον καθορισμό μιας ελάχιστης δέσμης ποινικών αδικημάτων κατά του περιβάλλοντος.³³

Η έννοια του σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος δεν καθορίζεται προς το παρόν στην ευρωπαϊκή νομοθεσία ή νομολογία³⁴ και ως εκ τούτου εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν την εν λόγω έννοια στα πλαίσια της εθνικής τους νομοθεσίας.

2.2. Απαιτήσεις σχετικά με την τεχνική ικανότητα των υποψηφίων

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ορίζουν τα μέσα για την παροχή αποδείξεων σχετικά με την τεχνική ικανότητα του εργολήπτη. Στις εν λόγω οδηγίες απαριθμούνται εξαντλητικά³⁵ οι αναφορές μέσω των οποίων μπορεί να αποδειχθεί η τεχνική ικανότητα, σύμφωνα με τη φύση, την ποσότητα και το σκοπό της σύμβασης. Ως εκ τούτου, κάθε απαίτηση που αφορά την τεχνική ικανότητα του υποψηφίου και καθορίζεται από την αναθέτουσα αρχή, πρέπει να περιλαμβάνεται στις αναφορές που παρατίθενται στις οδηγίες.

Στόχος του σταδίου επιλογής είναι η επισημάνση των υποψηφίων τους οποίους η αναθέτουσα αρχή θεωρεί ικανούς να εκτελέσουν τη σύμβαση με το βέλτιστο τρόπο. Ως εκ τούτου, οι διάφορες απαιτήσεις πρέπει να σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο ή την εκτέλεση της συγκεκριμένης σύμβασης.³⁶

Μεταξύ όλων των αναφορών που απαριθμούνται εξαντλητικά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, οι ακόλουθες μπορούν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις να σχετίζονται με περιβαλλοντικές πτυχές:

³² Ορισμένες χώρες έχουν περιλάβει τα αποκαλούμενα "οικολογικά αδικήματα" στον Ποινικό τους Κώδικα. Παραδείγματος χάριν, στο άρθρο 325 του ισχύοντος ισπανικού Ποινικού Κώδικα (οργανωτικός νόμος αριθ. 10/1995 της 23ης Νοεμβρίου 1995) προβλέπεται ότι "όποιος, κατά παράβαση των νόμων ή άλλων γενικών διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος, προκαλεί ή του οποίου οι πράξεις άμεσα ή έμμεσα επιφέρουν εκπομπές, απορρίψεις, ραδιενέργεια, εξόρυξη ή εκσκαφή, πρόσχωση, θόρυβο, δονήσεις, εγχύσεις ή αποθέσεις στην ατμόσφαιρα, στο έδαφος στο υπέδαφος, στα εσωτερικά, θαλάσσια ή υπόγεια ύδατα, περιλαμβανομένων διαφόρων σημαντικών διασποριστικών περιοχών, ή όποιος επιχειρεί άντληση υδάτων που μπορεί να διαταράξει σε σημαντικό βαθμό την ισορροπία των φυσικών συστημάτων, τιμωρείται με φυλάκιση από έξι μήνες έως τέσσερα έτη, πρόστιμο που καταβάλλεται για οκτώ έως είκοσι τέσσερις μήνες και αφαίρεση άδειας άσκησης επαγγέλματος για διάστημα από ένα έως τρία έτη. Αν υφίσταται κίνδυνος σοβαρής ζημίας για την ανθρώπινη υγεία, ο χρόνος φυλάκισης κυμαίνεται στα ανώτερα όρια της κλίμακας".

³³ Ο καθορισμός μιας ελάχιστης δέσμης αξιόποινων πράξεων κατά του περιβάλλοντος στα πλαίσια της πρότασης της Επιτροπής δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να καθορίσουν πρόσθετες αξιόποινες πράξεις ή/και πρόσθετες κυρώσεις ως περισσότερο αυστηρά μέτρα προστασίας (άρθρο 176 ΕΚ).

³⁴ Τελική έκθεση για την έρευνα Falcone σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και το οργανωμένο έγκλημα (1998) – Τόμος I: 24.05.1999 - Ινστιτούτο Ανωτάτων Νομικών Σπουδών – Πανεπιστήμιο του Λονδίνου.

³⁵ Υπόθεση 76/81: Transporoute et travaux κατά Ministère des travaux public-απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1982-Συλλογή 1982· σ. 417.

³⁶ Στην οδηγία για τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών (92/50/ΕΟΚ) ορίζεται ρητά ότι οι εν λόγω απαιτήσεις πρέπει να καθορίζονται σύμφωνα με τη φύση, την ποσότητα και το σκοπό των παρεχόμενων υπηρεσιών.

- δήλωση σχετικά με τα εργαλεία, τις εγκαταστάσεις και τον τεχνικό εξοπλισμό που διαθέτει ο υποψήφιος για την εκτέλεση της σύμβασης·
- περιγραφή των τεχνικών εγκαταστάσεων του προμηθευτή, των μέτρων διασφάλισης της ποιότητας καθώς και των εγκαταστάσεων μελέτης και έρευνας·
- δήλωση των τεχνικών υπαλλήλων ή των τεχνικών οργανισμών στους οποίους ο υποψήφιος αναθέτει την εκτέλεση της σύμβασης, είτε ανήκουν στην επιχείρηση είτε όχι, και κυρίως αυτοί που είναι αρμόδιοι για τον ποιοτικό έλεγχο.

2.2.1. Δυνατότητα απαίτησης ειδικής (περιβαλλοντικής) εμπειρίας

Αν η σύμβαση απαιτεί συγκεκριμένη τεχνογνωσία στον τομέα του περιβάλλοντος, η ειδική εμπειρία αποτελεί νόμιμο κριτήριο τεχνικής ικανότητας και γνώσης για την επιβεβαίωση της καταλληλότητας των υποψηφίων³⁷ και μπορεί συνεπώς να απαιτείται (π.χ. κατασκευή εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων).

2.2.2. Δυνατότητα να απαιτηθεί από τους προμηθευτές η θέσπιση συστήματος οικολογικής διαχείρισης

Συστήματα οικολογικής διαχείρισης έχουν θεσπισθεί μέσω ενός διεθνούς προτύπου (ISO 14001) και ενός κανονισμού ΕΚ (EMAS³⁸).

Με τον κανονισμό θεσπίζεται ένα σύστημα εκούσιας οικολογικής διαχείρισης, βάσει εναρμονισμένων γραμμών και αρχών στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο είναι προσβάσιμο σε οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, σε οποιοδήποτε τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

Στόχος του ευρωπαϊκού συστήματος οικολογικής διαχείρισης είναι η προώθηση διαρκών περιβαλλοντικών επιδόσεων καθώς και η βελτίωση των δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών μέσω της ανάληψης της δέσμευσης από τους οργανισμούς να αξιολογούν και να διαχειρίζονται τον ουσιαστικό περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο.

Για την εφαρμογή του EMAS απαιτείται να ακολουθηθούν ορισμένα στάδια. Το αρχικό στάδιο είναι η περιβαλλοντική αναθεώρηση η οποία επιτρέπει στους οργανισμούς να αξιολογήσουν την κατάστασή τους από περιβαλλοντικής απόψεως και στη συνέχεια να θεσπίσουν ένα κατάλληλο σύστημα διαχείρισης που θα οδηγήσει σε καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις μέσω σαφών περιβαλλοντικών στόχων. Οι τακτικοί περιβαλλοντικοί έλεγχοι παρέχουν τη δυνατότητα αξιολόγησης της εφαρμογής του συστήματος οικολογικής διαχείρισης καθώς και παρακολούθησης των προόδων του οργανισμού προς τη βελτίωση της περιβαλλοντικής του επίδοσης.

Μεταξύ των προαναφερθέντων σταδίων, η εγγραφή στο σύστημα απαιτεί από τον οργανισμό να θεσπίσει μια περιβαλλοντική πολιτική που θα περιλαμβάνει, ειδικότερα, τις ακόλουθες ουσιαστικές δεσμεύσεις:

³⁷ Υπόθεση 31/87: Gebroeders Beentjes bv. κατά State of the Netherlands. Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1988-συμπέρασμα, παράγραφος 35· Συλλογή 1988, σ. 4635.

³⁸ Το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου θεσπίστηκε με τον κανονισμό ΕΟΚ αριθ. 1836 / 93 του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1993 - Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L.168. Ο κανονισμός αναθεωρήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που επιτρέπει την εκούσια συμμετοχή των οργανισμών σε ένα κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS).

- Συμβατότητα με το σύνολο της συναφούς περιβαλλοντικής νομοθεσίας·
- Πρόληψη της ρύπανσης· και
- Διαρκής βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης.

Στα πλαίσια του EMAS όλες οι συμμετέχουσες χώρες έχουν θεσπίσει μηχανισμούς ελέγχου, μέσω των οποίων επαληθεύεται η συμβατότητα με το EMAS ενώ η πληροφορία επικυρώνεται από ανεξάρτητους ελεγκτές οι οποίοι ορίζονται από οργανισμούς διαπίστευσης. Η επικύρωση αυτή παρέχει το δικαίωμα υποβολής αίτησης καταχώρισης στην οποία προβαίνουν οι αρμόδιοι οργανισμοί που έχουν ορισθεί από το κράτος μέλος.

Οι κατάλογοι με τους καταχωρισμένους οργανισμούς από τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις χώρες ΕΟΧ κοινοποιούνται τακτικά στην Επιτροπή, ενώ πλήρης κατάλογος διατίθεται από τις υπηρεσίες της Επιτροπής.³⁹

Το περιεχόμενο των περιβαλλοντικών προγραμμάτων και των συστημάτων οικολογικής διαχείρισης ενδέχεται να είναι διαφορετικό για κάθε επιχείρηση και για κάθε οργανισμό δεδομένου ότι ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες ανάγκες. Για το λόγο αυτό δεν είναι δυνατό να δοθεί μια γενικώς ισχύουσα απάντηση για το αν το EMAS μπορεί ή όχι να συγκαταριθμηθεί στις αναφορές σχετικά με την τεχνική ικανότητα μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, οι οποίες απαριθμούνται εξαντλητικά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Το κατά πόσο ένα συγκεκριμένο σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου μπορεί να θεωρηθεί ως μια από τις ανωτέρω αναφορές, εξαρτάται από το περιεχόμενο του εν λόγω συστήματος.

Πρέπει ωστόσο να υπογραμμισθεί ότι κοινό στοιχείο όλων των συστημάτων οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου είναι ότι η επιχείρηση ή ο οργανισμός πληροί ορισμένα ελάχιστα κριτήρια και ότι όλα τα εν λόγω συστήματα διασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής επίδοσης και οικολογικής διαχείρισης.

Προκειμένου το σύστημα να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως απόδειξη της τεχνικής ικανότητας, πρέπει να επηρεάζει την ποιότητα της παροχής ή την ικανότητα μιας επιχείρησης (π.χ. τον εξοπλισμό και τους τεχνικούς υπαλλήλους) κατά την εκτέλεση μιας σύμβασης με περιβαλλοντικές απαιτήσεις (π.χ. μια σύμβαση έργου στα πλαίσια της οποίας ο εργολάπτης πρέπει να αντιμετωπίσει το θέμα των αποβλήτων στο εργοτάξιο).

Ως εκ τούτου, εφόσον στοιχεία του περιβαλλοντικού προγράμματος και του συστήματος οικολογικής διαχείρισης μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού μπορούν να θεωρούνται ως αναφορές που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της τεχνικής ικανότητας μιας επιχείρησης,⁴⁰ η καταχώριση στο EMAS μπορεί να χρησιμοποιείται ως αποδεικτικό μέσο.

³⁹ Κατάλογος με τις καταχωρισμένες επιχειρήσεις και οργανισμούς διατίθεται επίσης στο Διαδίκτυο : <http://europa.eu.int/comm/environment/emas>. Στις αρχές του 2001, οι καταχωρισμένες επιχειρήσεις και οργανισμοί στην ΕΕ υπερέβαιναν τις 3000.

⁴⁰ Βλ. ανωτέρω στην παράγραφο 2.2: (α) δήλωση σχετικά με τα εργαλεία, τις εγκαταστάσεις και τον τεχνικό εξοπλισμό που διαθέτει ο υποψήφιος για την εκτέλεση της σύμβασης· (β) περιγραφή των τεχνικών εγκαταστάσεων του προμηθευτή, των μέτρων διασφάλισης της ποιότητας καθώς και των εγκαταστάσεων μελέτης και έρευνας ή (γ) δήλωση των τεχνικών υπαλλήλων ή των τεχνικών οργανισμών στους οποίους ο υποψήφιος αναθέτει την εκτέλεση της σύμβασης, είτε ανήκουν στην επιχείρηση είτε όχι, και κυρίως αυτοί που είναι αρμόδιοι για τον ποιοτικό έλεγχο.

Σε παρόμοιες περιπτώσεις, το άρθρο 11, παράγραφος 2, του κανονισμού EMAS ορίζει ότι *“Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή οργανισμών στο EMAS η Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα της Κοινότητας καθώς και άλλες δημόσιες αρχές σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να εξετάζουν, με την επιφύλαξη της κοινοτικής νομοθεσίας, με ποιόν τρόπο η καταχώριση στο EMAS μπορεί να λαμβάνεται υπόψη κατά τη θέσπιση των κριτηρίων για τις εθνικές πολιτικές σύναψης δημοσίων συμβάσεων.”* Οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να μνημονεύουν ρητά στη συγγραφή υποχρεώσεων ή στην πρόσκληση υποβολής προσφορών ότι εφόσον οι επιχειρήσεις διαθέτουν σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου το οποίο καλύπτει τις απαιτήσεις όσον αφορά την τεχνική ικανότητα, το σύστημα αυτό θα θεωρείται επαρκές αποδεικτικό μέσο. Παράλληλα, οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να αποκλείουν άλλα μέσα δεχόμενες ως αποδεικτικό μέσο μόνο την καταχώριση EMAS: οποιοδήποτε άλλο πιστοποιητικό (π.χ. ISO 14001) ή άλλο αποδεικτικό μέσο πρέπει να θεωρείται επίσης αποδεκτό.

3. ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Μετά την επιλογή των υποψηφίων, οι αναθέτουσες αρχές περνούν στο στάδιο αξιολόγησης των προσφορών, το οποίο καταλήγει στη σύναψη της σύμβασης.

Στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνονται δύο δυνατότητες όσον αφορά τη σύναψη των συμβάσεων: είτε η χαμηλότερη τιμή είτε η "πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά". Η δεύτερη δυνατότητα αποσκοπεί στο να βοηθήσει τις αναθέτουσες αρχές να επιτύχουν τη βέλτιστη σχέση ποιότητας - τιμής.

Για τον καθορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να καθορίσει προηγουμένως ποια θα είναι τα αποφασιστικά κριτήρια που θα εφαρμοσθούν. Τα διάφορα αυτά κριτήρια πρέπει να μνημονεύονται είτε στην πρόσκληση υποβολής προσφορών είτε στη συγγραφή υποχρεώσεων και μάλιστα, εφόσον είναι δυνατόν, κατά σειρά προτεραιότητας.

3.1. Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά

Στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνονται ενδεικτικά κριτήρια που μπορούν να εφαρμοσθούν για τον καθορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς⁴¹. Είναι όμως δυνατό να επιλεγούν και άλλα κριτήρια.

Εν γένει, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις θέτουν δύο όρους όσον αφορά τα κριτήρια που εφαρμόζονται για τον καθορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομικής άποψης προσφοράς. Αφενός, πρέπει να τηρείται η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης και, αφετέρου, τα εφαρμοζόμενα κριτήρια πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία οικονομικού οφέλους για την αναθέτουσα αρχή. Όπως επιβεβαιώθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στόχος των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις είναι η αποφυγή τόσο του κινδύνου προτίμησης των εγχώριων προσφερόντων ή υποψηφίων κατά την ανάθεση μιας σύμβασης από τις αναθέτουσες αρχές όσο και η πιθανότητα ένας φορέας χρηματοδοτούμενος ή ελεγχόμενος από το κράτος ή περιφερειακές ή τοπικές αρχές ή άλλοι φορείς που διέπονται από το δημόσιο δίκαιο να λαμβάνουν υπόψη κατά την επιλογή τους άλλους παράγοντες πλην των οικονομικών⁴². Οι οικονομικοί παράγοντες μπορούν να περιλαμβάνουν πτυχές περιβαλλοντικής προστασίας, όπως η ενεργειακή κατανάλωση ενός προϊόντος.

Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των προσφορών είναι ότι πρέπει, όπως αυτά που μνημονεύονται ρητά, να αφορούν τη φύση του έργου που θα πραγματοποιηθεί ή τον τρόπο διεξαγωγής του.⁴³ Τα εφαρμοζόμενα κριτήρια πρέπει να παρέχουν στην αναθέτουσα αρχή τη δυνατότητα να συγκρίνει αντικειμενικά τις

⁴¹ Τιμή, ημερομηνία παράδοσης, περίοδος παράδοσης, περίοδος ολοκλήρωσης, λειτουργικές δαπάνες, σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας, ποιότητα, αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών, εξυπηρέτηση μετά την πώληση, τεχνική υποστήριξη, αποδοτικότητα, τεχνικά πλεονεκτήματα.

⁴² Υπόθεση C-380/98: The Queen and H.M. Treasury, εκούσια δικαιοδοσία: Πανεπιστήμιο του Cambridge-απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2000· αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης. (Συλλογή 2001, I-8035) και υπόθεση C-237/99: Επιτροπή κατά Γαλλίας (HLM)-απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2001, (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί).

⁴³ Υπόθεση 31/87: Gebroeders Beentjes – (κατωτέρω) - συμπέρασμα του Εισαγγελέα.

διάφορες προσφορές και να αποδέχεται την πλέον συμφέρουσα βάσει αντικειμενικών κριτηρίων όπως αυτά που παρατίθενται ενδεικτικά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις.⁴⁴

Στόχος της εν λόγω αξιολόγησης είναι ο προσδιορισμός της προσφοράς που πληροί με τον καλύτερο τρόπο τις ανάγκες της αναθέτουσας αρχής. Ως εκ τούτου, ρόλος των κριτηρίων ανάθεσης είναι η αξιολόγηση της εγγενούς ποιότητας των προσφορών. Τούτο σημαίνει ότι τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο της σύμβασης.⁴⁵

Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες δεν μνημονεύονται ρητά στην ισχύουσα νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις⁴⁶· εντούτοις, το άρθρο που αφορά τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε οι περιβαλλοντικοί παράγοντες να μπορούν να οδηγούν στον καθορισμό συγκεκριμένων κριτηρίων ανάθεσης. Η "καταλληλότητα από περιβαλλοντικής απόψεως" ενός προϊόντος, χωρίς περαιτέρω προσδιορισμό, δεν είναι μετρήσιμη και δεν συνεπάγεται απαραίτητως οικονομικό όφελος για την αναθέτουσα αρχή. Εντούτοις, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να λαμβάνουν υπόψη την "καταλληλότητα από περιβαλλοντικής απόψεως" των προϊόντων ή των υπηρεσιών, π.χ. την κατανάλωση φυσικών πόρων, μετατρέποντας τον περιβαλλοντικό αυτό στόχο σε συγκεκριμένα, οικονομικά μετρήσιμα κριτήρια που σχετίζονται με το προϊόν μέσω της απαίτησης ενός ποσοστού ενεργειακής κατανάλωσης.⁴⁷ Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα εν λόγω κριτήρια αφορούν την ποιότητα ή την επίδοση του προϊόντος ή την εκτέλεση των εργασιών ή υπηρεσιών (π.χ. ποιότητα ή τεχνικά πλεονεκτήματα, όπως αυτά μνημονεύονται στα κριτήρια ανάθεσης). Ως εκ τούτου, οι περιβαλλοντικές πτυχές που σχετίζονται με ένα προϊόν ή μια υπηρεσία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη εξίσου σοβαρά με τα λειτουργικά και αισθητικά χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών, κριτήρια τα οποία μνημονεύονται ρητά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις όσον αφορά την εκτίμηση του τι είναι οικονομικά μετρήσιμο.

Τα περιβαλλοντικά στοιχεία μπορούν να χρησιμεύσουν για τον καθορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς, εφόσον βάσει των εν λόγω στοιχείων προκύπτει ένα οικονομικό πλεονέκτημα για την αναθέτουσα αρχή, το οποίο αφορά το προϊόν ή την υπηρεσία που αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι κατά πόσο η έννοια της "πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς" σημαίνει ότι κάθε κριτήριο ανάθεσης χωριστά πρέπει να παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα από το οποίο να ωφελείται άμεσα η αναθέτουσα αρχή, ή ότι κάθε κριτήριο ανάθεσης πρέπει να είναι μετρήσιμο με οικονομικούς όρους, χωρίς να είναι ανάγκη να συνεπάγεται άμεσο οικονομικό όφελος για την αναθέτουσα αρχή στα πλαίσια της υπόψη σύμβασης. Το ερώτημα αυτό υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στα πλαίσια της υπόθεσης C-513/99⁴⁸. Η απόφαση αναμένεται στα τέλη του 2001.

⁴⁴ Υπόθεση 31/87: Gebroeders Beentjes - (κατωτέρω) - παράγραφος 27.

⁴⁵ Βλ. παραδείγματος χάριν άρθρο 26, παράγραφος 1, στοιχείο (β) της οδηγίας 93/36/EOK "διάφορα κριτήρια που μεταβάλλονται ανάλογα με τη συγκεκριμένη σύμβαση".

⁴⁶ Ας σημειωθεί ότι στις προτάσεις περί τροποποίησης των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, που υποβλήθηκαν από την Επιτροπή στις 10.05.2000, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά συγκαταριθμούνται ρητώς στα κριτήρια τα οποία μπορούν να χρησιμεύσουν για την επιλογή της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς (βλ. υποσημείωση 7).

⁴⁷ Τα κριτήρια του οικολογικού σήματος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς εφόσον πληρούν τους όρους που μνημονεύονται στο εν λόγω τμήμα.

⁴⁸ Υπόθεση C-513/99: Stagecoach Finland Oy Ab, πρώην Oy Swebus Finland Ab, του Espoo, αίτηση για έκδοση προδικαστικής απόφασης. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, C 102 της 8.4.2000, σ. 10.

Τόσο στην Πράσινη Βίβλο⁴⁹ όσο και στην ανακοίνωση⁵⁰ για τις δημόσιες συμβάσεις η Επιτροπή τοποθετήθηκε σαφώς υπέρ της πρώτης ερμηνείας .

Η Επιτροπή σημειώνει ως προς το θέμα αυτό ότι οι αναθέτουσες αρχές έχουν την δυνατότητα να ορίσουν το αντικείμενο της σύμβασης και να ενσωματώσουν στο στάδιο αυτό της διαγωνιστικής διαδικασίας τις περιβαλλοντικές τους προτιμήσεις οι οποίες μπορεί να συνδέονται με έμμεσα οικονομικά πλεονεκτήματα, περιλαμβάνοντας και την χρήση εναλλακτικών προσφορών (βλ. παράγραφο II.1.4)

3.2. Δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη όλες οι δαπάνες που ανακύπτουν καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος

Το κόστος του κύκλου ζωής περιλαμβάνει οποιαδήποτε δαπάνη ανακύπτει κατά την παραγωγή, κατανάλωση / χρήση και απόρριψη ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας (περίοδος "από αρχής μέχρι τέλους")⁵¹.

Το τίμημα που καταβάλλεται από μια αναθέτουσα αρχή για την αγορά ενός προϊόντος αντικατοπτρίζει και λαμβάνει υπόψη τις δαπάνες που προέκυψαν σε στάδια που έχουν ήδη ολοκληρωθεί (συνήθως: σχεδιασμός, υλικά, παραγωγή· ενίοτε επίσης έλεγχος και μεταφορά)· συνεπώς, οι ανωτέρω δαπάνες δεν πρέπει να λαμβάνονται εκ νέου υπόψη κατά τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης⁵². Αντίθετα, όλες οι δαπάνες που ανακύπτουν μετά την αγορά του προϊόντος, οι οποίες βαρύνουν την αναθέτουσα αρχή και ως εκ τούτου επηρεάζουν άμεσα τις οικονομικές πτυχές του προϊόντος, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη.

Οι δαπάνες που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος και οι οποίες θα βαρύνουν την αναθέτουσα αρχή, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις μνημονεύουν ρητά ως ενδεχόμενα κριτήρια ανάθεσης τις λειτουργικές δαπάνες και τη σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας. Οι δαπάνες αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν άμεσες λειτουργικές δαπάνες (ενέργεια, ύδωρ και άλλοι πόροι που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του προϊόντος), δαπάνες εξοικονόμησης (π.χ., επένδυση σε υψηλότερα επίπεδα μόνωσης για την μελλοντική εξοικονόμηση ενέργειας και, κατά συνέπεια, χρημάτων), καθώς και δαπάνες συντήρησης ή ανακύκλωσης του προϊόντος. Κατά την αξιολόγηση των προσφορών, μια αναθέτουσα αρχή μπορεί επίσης να λαμβάνει υπόψη το κόστος επεξεργασίας των αποβλήτων ή ανακύκλωσης.

3.3. Δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη τα εξωτερικά στοιχεία της παραγωγής

Τα εξωτερικά στοιχεία της παραγωγής είναι ζημιές ή κέρδη τα οποία δεν αφορούν τον ρυπαίνοντα ή τον δικαιούχο υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς. Ορίζονται ως: "οι δαπάνες και τα κέρδη που προκύπτουν όταν οι κοινωνικές ή οικονομικές δραστηριότητες

⁴⁹ Πράσινη Βίβλος: Οι δημόσιες συμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση: κατευθύνσεις και προβληματισμοί για το μέλλον, εκδοθείσα από την Επιτροπή στις 27 Νοεμβρίου 1996; COM (96) 583 τελικό

⁵⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής "οι δημόσιες συμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση", εκδοθείσα από την Επιτροπή στις 11 Μαρτίου 1998, COM (1998) 143 τελικό.

⁵¹ Εν γένει, τα εν λόγω στάδια είναι, όχι απαραίτητα με αυτή τη σειρά: σχεδιασμός του προϊόντος, αγορά των υλικών, παραγωγή, μεταφορά, έλεγχος, χρησιμοποίηση, απόρριψη, ανακύκλωση.

⁵² Το κόστος μεταφοράς ή οι δαπάνες για τον έλεγχο του προϊόντος, εφόσον βαρύνουν τον προμηθευτή και επηρεάζουν την τιμή, δεν πρέπει να λαμβάνονται εκ νέου υπόψη από την αναθέτουσα αρχή με το συνυπολογισμό τους στο τίμημα το οποίο πρέπει να καταβάλει ο προμηθευτής.

μιας ομάδας ατόμων έχουν αντίκτυπο σε μια άλλη και η πρώτη ομάδα δεν αναλαμβάνει πλήρως την ευθύνη για τον αντίκτυπο αυτό.”⁵³

Οι εξωτερικές δαπάνες και τα κέρδη βρίσκονται στον αντίποδα των "παραδοσιακών" δαπανών και κερδών όπως οι λειτουργικές δαπάνες ή τα έσοδα από τις πωλήσεις. Χαρακτηριστικό των τελευταίων αυτών δαπανών είναι ότι καταβάλλονται με τίμημα το οποίο ορίζει η αγορά.

Εν γένει, τα εξωτερικά στοιχεία της παραγωγής δεν βαρύνουν τον αγοραστή ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας αλλά την κοινωνία συνολικά και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως κριτήρια ανάθεσης όπως αυτά ορίζονται ανωτέρω (βλ. 3.1). Η Επιτροπή σημειώνει ως προς αυτό το θέμα ότι οι αναθέτουσες αρχές έχουν την δυνατότητα να καθορίσουν το αντικείμενο της σύμβασης ή να επιβάλλουν όρους ως προς την εκτέλεση της σύμβασης και να ενσωματώσουν στο στάδιο αυτό της διαδικασίας ανάθεσης τις περιβαλλοντικές τους προτιμήσεις οι οποίες να συνδέονται ενδεχομένως με εξωτερικές δαπάνες.

Μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, π.χ. όταν οι εξωτερικές δαπάνες οφείλονται στην εκτέλεση της σύμβασης και παράλληλα βαρύνουν άμεσα τον αγοραστή του προϊόντος ή της υπηρεσίας, μπορούν οι εν λόγω δαπάνες να λαμβάνονται υπόψη.

Σε παρόμοιες περιπτώσεις, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να μεριμνούν ώστε να μην εφαρμόζουν συστήματα τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα προτιμήσεις ή κεκαλυμμένη διακριτική μεταχείριση. Προς το παρόν, δεν υφίσταται εναρμονισμένο σύστημα για το χαρακτηρισμό και την οικονομική αξιολόγηση των εξωτερικών στοιχείων της παραγωγής. Ωστόσο, στα πλαίσια της ΕΕ έχει αναληφθεί πρωτοβουλία για το συντονισμό των μεθοδολογιών οικονομικής αξιολόγησης των εξωτερικών στοιχείων της παραγωγής στον τομέα των μεταφορών, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξάλειψη των κινδύνων τους οποίους εμπεριέχει η υιοθέτηση της εν λόγω προσέγγισης.

3.4. Πρόσθετα κριτήρια

Η έννοια αυτή αναπτύχθηκε μέσα από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.⁵⁴

Η έννοια εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην υπόθεση 31/87, στην οποία το Δικαστήριο υποστήριξε ότι παρόμοια κριτήρια (η απασχόληση μακροχρόνια ανέργων) ούτε έχει οποιαδήποτε σχέση με τον έλεγχο της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής ευρωστίας του υποψηφίου ή με τις τεχνικές γνώσεις και ικανότητές του ούτε συνδέεται με τα κριτήρια ανάθεσης που περιλαμβάνονται στο άρθρο 9 της οδηγίας. Εξάλλου, το Δικαστήριο υποστήριξε ότι τα εν λόγω κριτήρια θεωρούνται εντούτοις συμβατά προς τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις εφόσον συνάδουν με όλες τις συναφείς αρχές του κοινοτικού δικαίου.

Στην υπόθεση C-225/98 το Δικαστήριο υποστήριξε ότι⁵⁵ οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να βασισθούν σε όρο που συνδέεται με την καταπολέμηση της ανεργίας, εφόσον ο όρος αυτός είναι σύμφωνος με τις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου και μόνο όταν οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να εκτιμήσουν δύο ή περισσότερες οικονομικά ισοδύναμες

⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Περιβάλλοντος, Μελέτη του οικονομικού αντίκτυπου των εξωτερικών στοιχείων της παραγωγής όσον αφορά την απόρριψη σε χωματερή και την αποτέφρωση απορριμμάτων. Τελική Κύρια Έκθεση· Οκτώβριος 2000 σ. 9.

⁵⁴ Υπόθεση 31/87: Gebroeders Beentjes - (κατωτέρω) και υπόθεση C-225/98: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2000 Ανέγερση και συντήρηση σχολικών κτιρίων στην περιφέρεια Nord-Pas-de-Calais και στο Département du Nord. (Συλλογή 2000, I-7445.)

⁵⁵ Βλ. Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης - 2000, σημείο 1119, σ. 444.

προσφορές. Ο όρος αυτός μπορεί να εφαρμοσθεί ως επικουρικό κριτήριο μετά τη σύγκριση των προσφορών από καθαρά οικονομική άποψη. Όσον αφορά το κριτήριο που συνδέεται με την καταπολέμηση της ανεργίας, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι τούτο δεν πρέπει να έχει άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις έναντι των υποψηφίων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας ενώ πρέπει να μνημονεύεται ρητώς στην προκήρυξη του διαγωνισμού ώστε οι εργολήπτες να είναι σε θέση να πληροφορηθούν την ύπαρξη του εν λόγω όρου.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται επίσης στην περίπτωση όρων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος ή την περιβαλλοντική επίδοση.

4. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Οι αναθέτουσες αρχές έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν τις (αναλυτικές) συμβατικές ρήτρες σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης της σύμβασης. Οι συμβατικές ρήτρες δεν πρέπει να αποτελούν (έμμεσες) τεχνικές προδιαγραφές, κριτήρια επιλογής ή κριτήρια ανάθεσης. Αφορούν αποκλειστικά την εκτέλεση της ίδιας της σύμβασης. Τούτο σημαίνει ότι όλοι οι υποψήφιοι, εφόσον τους ανατεθεί η σύμβαση, πρέπει να είναι σε θέση να εκτελέσουν τις εν λόγω ρήτρες. Για λόγους διαφάνειας, οι τελευταίες ανακοινώνονται εκ των προτέρων σε όλους τους υποψηφίους.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν καλύπτουν τις συμβατικές ρήτρες. Ως εκ τούτου, οι συμβατικές ρήτρες πρέπει να ακολουθούν τους γενικούς κανόνες και αρχές της Συνθήκης, και ειδικότερα την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Οι αναθέτουσες αρχές διαθέτουν πολλές δυνατότητες καθορισμού συμβατικών ρητρών με αντικείμενο την προστασία του περιβάλλοντος.

Ακολουθούν παραδείγματα ειδικών πρόσθετων όρων που επηρεάζουν την επίδοση ή την εκτέλεση της σύμβασης και πληρούν επαρκώς καθορισμένους γενικούς περιβαλλοντικούς στόχους, ενώ επίσης συνάδουν με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου καθώς και με τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις:⁵⁶

- Παράδοση / συσκευασία των προϊόντων σε μεγάλες ποσότητες και όχι μεμονωμένα
- Ανάκτηση ή επαναχρησιμοποίηση από τον προμηθευτή του υλικού συσκευασίας και των χρησιμοποιημένων προϊόντων
- Παράδοση των προϊόντων σε επαναχρησιμοποιούμενα εμπορευματοκιβώτια
- Συλλογή, ανάκτηση, ανακύκλωση ή επαναχρησιμοποίηση από τον προμηθευτή των αποβλήτων που παράγονται κατά τη χρήση ή κατανάλωση ή μετά από αυτή ενός προϊόντος
- Μεταφορά και παράδοση χημικών ουσιών (όπως προϊόντα καθαρισμού) σε συμπύκνωμα και αραίωση στο χώρο χρήσης.

Ως προς το ερώτημα αν μπορεί να απαιτηθεί η χρησιμοποίηση συγκεκριμένου φιλικού προς το περιβάλλον τρόπου μεταφοράς για την παράδοση των προϊόντων, ας σημειωθεί ότι η απαίτηση αυτή πρέπει να καθορίζεται έτσι ώστε να επηρεάζει την επίδοση ή την εκτέλεση της σύμβασης και να συνάδει με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Ως εκ τούτου, μια αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει η μεταφορά των προς παράδοση προϊόντων να πραγματοποιηθεί με συγκεκριμένο μεταφορικό μέσο, υπό τον όρο ότι, στα πλαίσια της υπόψη σύμβασης, η απαίτηση αυτή δεν οδηγεί σε διακριτική μεταχείριση.

⁵⁶ Έγγραφο ΟΟΣΑ ENV/EPOC/PPC(98)17ΑΝΑΘ.1.

III ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Όσον αφορά τις συμβάσεις που δεν emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, οι αναλυτικοί κανόνες που απορρέουν από τις εν λόγω οδηγίες και παρατίθενται στα ανωτέρω κεφάλαια δεν εφαρμόζονται.

Πράγματι, βάσει του κοινοτικού δικαίου επαφίεται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν αν οι δημόσιες συμβάσεις που δεν emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις πρέπει να υπόκεινται σε συναφείς εθνικούς κανόνες.

Εντός των ορίων που τίθενται από τη Συνθήκη και το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να θεσπίσουν την εθνική τους νομοθεσία. Ως εκ τούτου, εξαρτάται από την εθνική νομοθεσία το κατά πόσο οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν ή πρέπει να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη και άλλων στόχων που περιλαμβάνονται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις εκτός από το στόχο "βέλτιστη σχέση ποιότητας - τιμής".

Κατά τον καθορισμό του αντικείμενου μιας παρόμοιας σύμβασης, μπορεί να επιβληθεί ένα ευρύ φάσμα απαιτήσεων και όρων, ακόμη και αν οι εν λόγω όροι και απαιτήσεις ενδέχεται να μην σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο της σύμβασης. Βεβαίως, οι εν λόγω απαιτήσεις και όροι πρέπει να συνάδουν με τους κανόνες της Συνθήκης καθώς και με τις αρχές που απορρέουν από αυτή. Έτσι, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η συγκαταρίθμηση όρων που παραπέμπουν σε εθνικά πρότυπα ή σε συγκεκριμένη προέλευση στα πλαίσια μιας πρόσκλησης υποβολής προσφορών μπορεί να εμποδίσει την υποβολή προσφορών από οικονομικούς φορείς οι οποίοι παράγουν προϊόντα ισοδύναμα με τα πιστοποιημένα σύμφωνα με το εθνικό πρότυπο προϊόντα.⁵⁷ Αν ορισμένα μέτρα επιβάλλουν στον υπήκοο ενός κράτους μέλους αυστηρότερους κανόνες, ή τον θέτουν νομικά ή πραγματικά σε δυσμενή θέση σε σχέση με τον υπήκοο του κράτους μέλους το οποίο επιβάλλει το μέτρο, τα εν λόγω μέτρα μπορούν να συνιστούν παραβίαση των κανόνων της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Όσον αφορά τα προσόντα των υποψηφίων, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να θέτουν απαιτήσεις και να καθορίζουν όρους που υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Τα κριτήρια δεν είναι ανάγκη να περιορίζονται στη χρηματοπιστωτική και οικονομική ή στην τεχνική ικανότητα του υποψηφίου. Βεβαίως, οι απαιτήσεις σχετικά με τα προσόντα πρέπει να συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο και τις αρχές του κοινοτικού δικαίου, κυρίως τους κανόνες και τις αρχές που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, όπως η μη διακριτική μεταχείριση και η αμοιβαία αναγνώριση.

Όσον αφορά την αξιολόγηση των προσφορών, η αναθέτουσα αρχή είναι ελεύθερη να καθορίζει τα κριτήρια ανάθεσης εφόσον τηρούνται οι κανόνες της Συνθήκης και οι αρχές του κοινοτικού δικαίου και τα κριτήρια παραμένουν αντικειμενικά ενώ συνάδουν με τις αρχές της διαφάνειας και της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Η τήρηση των κανόνων της Συνθήκης ή των αρχών του κοινοτικού δικαίου εξετάζεται κατά περίπτωση.

⁵⁷ Υπόθεση 45/87 Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Dundalk)-απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1988· Συλλογή 1988·σ. 4929 και υπόθεση C-243/89: Επιτροπή κατά Δανίας (γέφυρα πάνω από το Storebaelt)-απόφαση της 22.06.1993 – Συλλογή 1993; σ. I:3353.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΟΝ ΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Οι κοινοί κανόνες στον τεχνικό τομέα απαριθμούνται στο άρθρο 14 της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ (υπηρεσίες), στο άρθρο 8 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ (προμήθειες) και στο άρθρο 10 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ (έργα). Αν και η διατύπωση των εν λόγω άρθρων δεν είναι πανομοιότυπη, το περιεχόμενο των κανόνων που περιλαμβάνονται στα άρθρα είναι το ίδιο. Ως εκ τούτου, παρατίθεται κατωτέρω δίκην παραδείγματος το κείμενο του άρθρου 14 της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ.

ΟΔΗΓΙΑ 92/50/ΕΟΚ

ΤΙΤΛΟΣ ΙV

Κοινοί κανόνες στον τεχνικό τομέα

Άρθρο 14

1. Οι τεχνικές προδιαγραφές, κατά την έννοια του παραρτήματος ΙΙ, περιλαμβάνονται τα κείμενα γενικού περιεχομένου ή στη συγγραφή υποχρεώσεων κάθε σύμβασης.
2. Με την επιφύλαξη των εθνικών υποχρεωτικών τεχνικών κανόνων, και εφόσον οι κανόνες αυτοί συμβιβάζονται με το κοινοτικό δίκαιο, οι εν λόγω τεχνικές προδιαγραφές καθορίζονται από τις αναθέτουσες αρχές με παραπομπή είτε στα εθνικά πρότυπα που ισχύουν κατ' εφαρμογή των αντίστοιχων ευρωπαϊκών, είτε σε ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις, είτε σε κοινές τεχνικές προδιαγραφές.
3. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να παρεκκλίνει από την παράγραφο 2:
 - a. εάν τα πρότυπα, οι ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις ή οι κοινές τεχνικές προδιαγραφές δεν περιλαμβάνουν καμία διάταξη ως προς την εξακρίβωση της καταλληλότητας ενός προϊόντος, ή εάν δεν υπάρχουν τεχνικά μέσα για να εξακριβωθεί κατά ικανοποιητικό τρόπο αν ένα προϊόν είναι σύμφωνο με τα εν λόγω πρότυπα ή με τις εν λόγω τεχνικές εγκρίσεις ή με τις εν λόγω κοινές τεχνικές προδιαγραφές·
 - b. εάν τυχόν η εφαρμογή της παραγράφου 2 θίγει την εφαρμογή της οδηγίας 86/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 σχετικά με το αρχικό στάδιο της αμοιβαίας αναγνώρισης των εγκρίσεων τύπου για τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό. Οδηγία που τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/263/ΕΟΚ, ή της οδηγίας 87/95/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την τυποποίηση στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών ή και άλλων κοινοτικών κειμένων σε συγκεκριμένους τομείς υπηρεσιών ή προϊόντων·
 - c. εάν τα εν λόγω πρότυπα, ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις ή κοινές τεχνικές προδιαγραφές τυχόν επιβάλλουν τη χρησιμοποίηση προϊόντων ή υλικών μη συμβατών με τις εν χρήσει εγκαταστάσεις της αναθέτουσας αρχής ή συνεπάγονταν δυσανάλογα έξοδα ή δυσανάλογες τεχνικές δυσκολίες, αλλά μόνο στα πλαίσια μιας σαφώς καθορισμένης στρατηγικής και με την προοπτική να υιοθετηθούν, σε δεδομένο χρονικό διάστημα, ευρωπαϊκά πρότυπα, ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις ή κοινές τεχνικές προδιαγραφές·
 - d. εάν το συγκεκριμένο σχέδιο αποτελεί πραγματική καινοτομία και εφόσον δεν θα ήταν σκόπιμη η χρησιμοποίηση των υπαρχόντων προτύπων, ευρωπαϊκών τεχνικών εγκρίσεων ή κοινών τεχνικών προδιαγραφών.
4. Οι αναθέτουσες αρχές που προσφεύγουν στην εφαρμογή της παραγράφου 3 αναφέρουν τους λόγους, εκτός εάν αυτό δεν είναι δυνατόν, στην πρόσκληση υποβολής προσφορών που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, σε κάθε δε περίπτωση αναφέρουν τους λόγους αυτούς στα εσωτερικά τους έγγραφα, τα οποία και παρέχουν τις πληροφορίες αυτές στα κράτη μέλη και την Επιτροπή, μετά από σχετικό αίτημά τους.
5. Εάν δεν υπάρχουν ευρωπαϊκά πρότυπα, ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις ή κοινές τεχνικές προδιαγραφές, οι τεχνικές προδιαγραφές:
 - a. καθορίζονται με αναφορά στις εθνικές τεχνικές προδιαγραφές που αναγνωρίζονται ως σύμφωνες προς τις ουσιώδεις απαιτήσεις που απαριθμούνται στις κοινοτικές οδηγίες τις σχετικές με την τεχνική εναρμόνιση, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στις εν λόγω οδηγίες, και ιδίως σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στην οδηγία 89/106/ΕΟΚ·
 - b. μπορούν να καθορίζονται με αναφορά στις εθνικές τεχνικές προδιαγραφές όσον αφορά το σχεδιασμό, τον υπολογισμό και την εκτέλεση των έργων και τη χρησιμοποίηση των προϊόντων·

c. μπορούν να καθορίζονται με αναφορά σε άλλα έγγραφα.

Στην περίπτωση αυτή είναι προτιμότερη η αναφορά, κατά σειρά προτίμησης:

- i. σε εθνικά πρότυπα που ισχύουν κατ' εφαρμογή αντίστοιχων διεθνών προτύπων, τα οποία έχουν εγκριθεί από τη χώρα της αναθέτουσας αρχής·
 - ii. σε άλλα πρότυπα και εθνικές τεχνικές εγκρίσεις της χώρας της αναθέτουσας αρχής·
 - iii. σε κάθε άλλο πρότυπο.
6. Τα κράτη μέλη απαγορεύουν την εισαγωγή στους συμβατικούς όρους μιας συγκεκριμένης σύμβασης, τεχνικών προδιαγραφών που μνημονεύουν προϊόντα συγκεκριμένης κατασκευής ή προέλευσης, ή κατασκευασμένα με ιδιαίτερες μεθόδους, και που έχουν επομένως ως αποτέλεσμα να ευνοούν ή να αποκλείουν ορισμένους παρέχοντες υπηρεσίες, εκτός αν οι προδιαγραφές αυτές δικαιολογούνται από το αντικείμενο της σύμβασης. Απαγορεύεται ιδίως η αναφορά εμπορικών σημάτων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή τύπων, καθώς και η αναφορά ορισμένης καταγωγής ή ορισμένης παραγωγής. Επιτρέπεται, ωστόσο, η αναφορά αυτή, αν συνοδεύεται από τη μνεία "ή το ισοδύναμο", όταν οι αναθέτουσες αρχές αδυνατούν να προβούν σε περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης μέσω προδιαγραφών που να είναι αρκούντως ακριβείς και κατανοητές σε όλους τους ενδιαφερομένους.

Όσον αφορά τους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, οι κοινοί κανόνες στον τεχνικό τομέα περιλαμβάνονται στο άρθρο 18 της σχετικής οδηγίας. Οι κανόνες αυτοί διαφέρουν από τους αντίστοιχους κανόνες των οδηγιών 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ και 93/37/ΕΟΚ δεδομένου ότι είναι λιγότερο διεξοδικό και πλήρες. Το άρθρο 18 της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ παρατίθεται κατωτέρω.

ΟΔΗΓΙΑ 93/38/ΕΟΚ

ΤΙΤΛΟΣ III

Τεχνικές προδιαγραφές και πρότυπα

Άρθρο 18

1. Οι αναθέτοντες φορείς συμπεριλαμβάνουν τις τεχνικές προδιαγραφές στα γενικού περιεχομένου έγγραφα στη συγγραφή υποχρεώσεων για κάθε σύμβαση.
2. Οι τεχνικές προδιαγραφές καθορίζονται με παραπομπή σε ευρωπαϊκές προδιαγραφές εφόσον υπάρχουν.
3. Ελλείψει ευρωπαϊκών προδιαγραφών, οι τεχνικές προδιαγραφές θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να καθορίζονται με παραπομπή στα άλλα πρότυπα που χρησιμοποιούνται στην Κοινότητα.
4. Οι αναθέτοντες φορείς καθορίζουν τις πρόσθετες προδιαγραφές που απαιτούνται για τη συμπλήρωση των ευρωπαϊκών προδιαγραφών ή των άλλων προτύπων. Για το σκοπό αυτό, δίδουν το προβάδισμα στις προδιαγραφές που ορίζουν απαιτήσεις ως προς τις επιδόσεις μάλλον, παρά τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού ή περιγραφής, εκτός εάν έχουν αντικειμενικούς λόγους να θεωρούν ότι η χρησιμοποίηση τέτοιων προδιαγραφών δεν είναι ενδεδειγμένη για την εκτέλεση της σύμβασης.
5. Τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρουν προϊόντα συγκεκριμένου κατασκευαστικού τύπου ή προέλευσης, ή προκύπτοντα από ειδική μέθοδο, και οι οποίες έχουν αποτέλεσμα την ευνοϊκή μεταχείριση των αποκλεισμού ορισμένων επιχειρήσεων, δεν χρησιμοποιούνται, εκτός εάν οι εν λόγω τεχνικές προδιαγραφές είναι απαραίτητες λόγω του αντικειμένου της σύμβασης. Ειδικότερα, απαγορεύεται η μνεία εμπορικών σημάτων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή τύπων ή συγκεκριμένης προέλευσης ή καταγωγής· ωστόσο, η μνεία αυτή επιτρέπεται εφόσον συνοδεύεται από τις λέξεις "ή ισοδύναμο", εάν το αντικείμενο της σύμβασης δεν μπορεί να περιγραφεί αλλιώς σε προδιαγραφές που να είναι επαρκώς ακριβείς και πλήρως κατανοητές για κάθε ενδιαφερόμενο .
6. Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να παρεκκλίνουν από την παράγραφο 2, στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - a. εάν είναι τεχνικώς αδύνατον να αποδειχθεί κατά ικανοποιητικό τρόπο η πιστότητα ενός προϊόντος προς τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές·
 - b. εάν η εφαρμογή της παραγράφου 2 βλάπτει την εφαρμογή της οδηγίας 86/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 σχετικά με το πρώτο στάδιο της αμοιβαίας αναγνώρισης των εγκρίσεων τύπου του τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού, ή της απόφασης 87/95/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 για την τυποποίηση στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών·

- c. εάν, κατά την προσαρμογή των υφιστάμενων πρακτικών στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές, οι ευρωπαϊκές αυτές προδιαγραφές υποχρεώνουν τον αναθέτοντα φορέα να αποκτήσει προμήθειες ασύμβατες με τον ήδη χρησιμοποιούμενο εξοπλισμό ή συνεπάγονται δυσανάλογη δαπάνη ή δυσανάλογες τεχνικές δυσχέρειες. Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να προσφύγουν στην παρέκκλιση αυτή μόνο στα πλαίσια σαφώς καθορισμένης και καταγραμμένης στρατηγικής, με προοπτική την εντός καθορισμένου χρόνου υιοθέτηση ευρωπαϊκών προδιαγραφών.
 - d. εάν η συγκεκριμένη ευρωπαϊκή προδιαγραφή δεν ενδείκνυται για την ειδικά μελετώμενη εφαρμογή ή εάν δεν λαμβάνει υπόψη τις τεχνικές εξελίξεις που μεσολάβησαν από τη θέσπισή της. Οι αναθέτοντες φορείς που προσφεύγουν στην παρέκκλιση αυτή γνωστοποιούν στον αρμόδιο οργανισμό τυποποίησης ή οποιοδήποτε άλλο οργανισμό εξουσιοδοτημένο να αναθεωρεί τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι οι ευρωπαϊκές προδιαγραφές δεν είναι οι ενδεδειγμένες και ζητούν την αναθεώρησή τους.
 - e. εάν το προτεινόμενο σχέδιο αποτελεί πραγματική καινοτομία για την εφαρμογή της οποίας δεν ενδείκνυται η χρήση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών προδιαγραφών.
7. Στις προκηρύξεις που δημοσιεύονται δυνάμει του άρθρου 21 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή του άρθρου 21 παράγραφος 2 στοιχείο α) αναφέρεται η προσφυγή στην παράγραφο 6.
8. Το άρθρο αυτό δεν θίγει τους υποχρεωτικούς τεχνικούς κανόνες, με την προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι δεν αντιβαίνουν στο κοινοτικό δίκαιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ

Το περιεχόμενο του ορισμού ορισμένων τεχνικών προδιαγραφών του παραρτήματος II της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ (υπηρεσίες), του παραρτήματος III της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ (προμήθειες), του παραρτήματος II της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ (έργα), και του άρθρου 1, παράγραφοι 8 – 13 της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ (ύδωρ, ενέργεια, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες) είναι το ίδιο, αν και η διατύπωση των εν λόγω ορισμών δεν είναι πανομοιότυπη. Ως εκ τούτου, παρατίθεται κατωτέρω δίκην παραδείγματος το κείμενο του παραρτήματος II της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ

Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας:

1. Ως τεχνικές προδιαγραφές: νοούνται όλες οι τεχνικές απαιτήσεις που περιέχονται ιδίως στις συγγραφές υποχρεώσεων και καθορίζουν τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά μιας υπηρεσίας, ενός υλικού, ενός προϊόντος ή μιας προμήθειας ειδών, και οι οποίες επιτρέπουν τον αντικειμενικό προσδιορισμό μιας εργασίας, ενός υλικού, ενός προϊόντος ή μιας προμήθειας ειδών, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στη χρήση για την οποία προορίζονται από την αναθέτουσα αρχή. Οι απαιτήσεις αυτές συμπεριλαμβάνουν τα επίπεδα ποιότητας και απόδοσης, την ασφάλεια, τις διαστάσεις, καθώς και τις απαιτήσεις που ισχύουν για το υλικό, το προϊόν ή την προμήθεια ειδών όσον αφορά την εξασφάλιση της ποιότητας, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμών, τη συσκευασία, τη σήμανση και τις ετικέτες. Περιλαμβάνουν επίσης τους κανόνες μελέτης και προμέτρησης, τους όρους δοκιμής, ελέγχου και παραλαβής των έργων, καθώς και τις κατασκευαστικές τεχνικές και μεθόδους και κάθε άλλο όρο τεχνικού χαρακτήρα που η αναθέτουσα αρχή είναι σε θέση να καθορίσει, μέσω γενικών ή ειδικών κανονιστικών διατάξεων, σχετικά με τα ολοκληρωμένα έργα καθώς και με τα υλικά ή τα στοιχεία που αποτελούν τα έργα αυτά .
2. Ως πρότυπα: νοούνται οι τεχνικές προδιαγραφές που έχουν εγκριθεί από κάποιον αναγνωρισμένο οργανισμό κανονιστικών αρμοδιοτήτων, με σκοπό την επαναλαμβανόμενη ή συνεχή εφαρμογή, η οποία όμως κατ' αρχήν δεν είναι υποχρεωτική.
3. Ως ευρωπαϊκά πρότυπα. Νοούνται τα πρότυπα που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) ή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (Cenelec) ως "Ευρωπαϊκά Πρότυπα" (EN) ή ως "Κείμενα Εναρμόνισης" (HD), σύμφωνα με τους κοινούς κανόνες των οργανισμών αυτών, ή από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Τηλεπικοινωνιακών Προτύπων (ETSI) ως "Ευρωπαϊκά Τηλεπικοινωνιακά Πρότυπα" (ETS).
4. Ως ευρωπαϊκή τεχνική έγκριση: νοείται η ευνοϊκή τεχνική εκτίμηση της καταλληλότητας ενός προϊόντος για χρήση, με γνώμονα την ικανοποίηση των βασικών απαιτήσεων για τις κατασκευές και με βάση τα εγγενή χαρακτηριστικά του προϊόντος και τους θεμένους όρους εφαρμογής και χρήσης του. Μια ευρωπαϊκή τεχνική έγκριση χορηγείται από τον οργανισμό που είναι αναγνωρισμένος για τον σκοπό αυτόν από το εκάστοτε κράτος μέλος.
5. Ως κοινή τεχνική προδιαγραφή: νοείται η τεχνική προδιαγραφή που έχει εκπονηθεί σύμφωνα με διαδικασία αναγνωρισμένη από τα κράτη μέλη και έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
6. Ως ουσιώδεις απαιτήσεις: νοούνται οι απαιτήσεις, σχετικά με την ασφάλεια, την υγεία και ορισμένους άλλους τομείς γενικού συμφέροντος, στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται τα έργα..